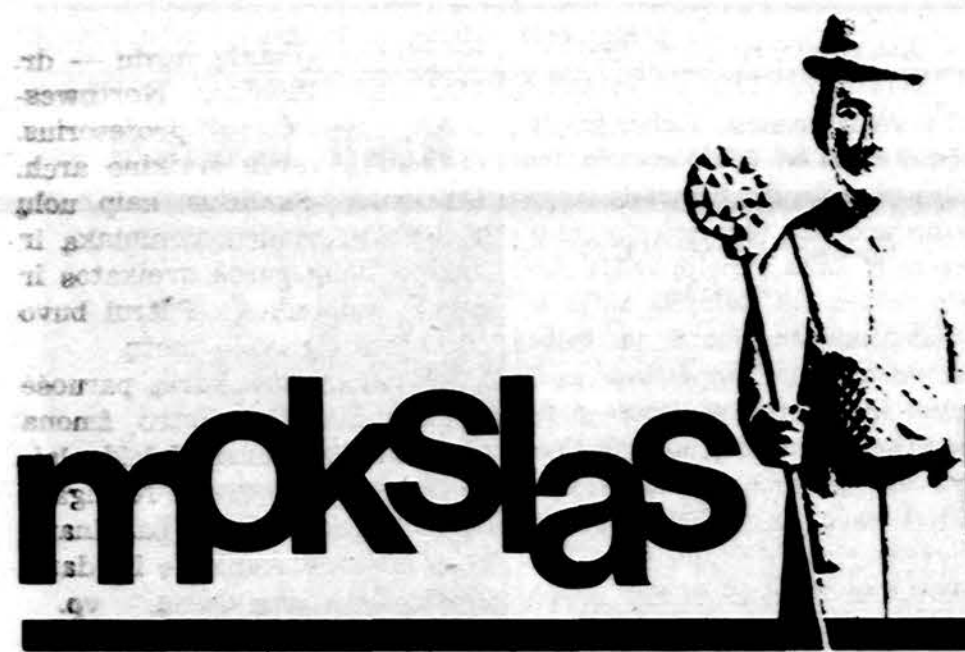

Šiame numery:

Brežnevo literatūriniai laimėjimai.

Antanas Maceina apie religijos ir tautos dialektiką.

Šnektelėjimas su rašytoju

Jurgiu Jankum.

Nobelio laureatų graikų poezija.

"Lietuvos Katalikų Bažnyčios

Kronika" ispaniškai.

Žvilgsnis į Povilo Kaupo kūrybinį palikimą.

Elenos Urbaitytės paroda New Yorke.

Nauji leidiniai.

RELIGIJOS IR TAUTOS DIALEKTIKA

ANTANAS MACEINA*)

1. Neišspręstas klausimas

Kaip Krikščionybė pasiekia tautą? Kaip tauta ją priima? Kaip ji buvusi tautai? — Tai nėra keistoki ar bereikšmiai klausimai. Nes jų mums religija ir savo esmė, ir savo tikslu yra katalikiškoji, vadinasi, visuotinė; taip labai visuotinė, jog jei kas nors, pasak Jean Daniélou, mėgintų aprėžti ją grupe — tauta ar šeimai —, nesuprastų jos dvasios: "Krikščionybė pačia savo sąvoka apima visą pasaulį... Ji turi apjuosti žemę" ir "visas tautas sutelkti mistinio kūno vienybėn" (1). Menkavertškumo jausmas, ne kartą lydis krikščionis jų santykiuose su kitomis religijomis, kaip tik ir kyla todėl, kad mes savo pasamoneje vis dar tebesinešiojame pažiūrą, esą Krikščionybė yra Vakarų padaras. Sakysime, mes ne kiek nesistebime, kad Indija ar Kinija nėra krikščioniškos: priešingai, mes stebimės, kad Afrika pastaruoju metu taip sparčiai krikščionėja. Visuotinio akiračio stoka paverčia krikščionį kampininku ar mažų mažiausiai svečiu pasaulėžiūroje sugejoje. Tuo tarpu iš tikro jis turėtų jaustis šios sugejos šeimnininkas. Ekumeninio sąjūdžio rūpėjimas vietoje yra ryškiausias krikščioniškosios nedrąsos ženklas.

Bet ar Krikščionybės visuotinumas nėra kaip tik antautinio jos pobūdžio apraška? Ar tasai medis, apie kurį Kristus sako, esą "padangis sparnuotai atskrenda ir sukasi lizdų jo šakose" (Mt. 13,32), — ar šis medis gali augti tautinėje dirvoje?

*) Paskaita, skaitydama LKM Akademijos šiuo metu suvažiavime Chicagoje. Įkalbant į juostelę, reikėjo tekstą suvesti į vienos valandos rėmus. Čia skelbiame jį tokį, koks jis yra buvęs pradžioje. — Red.

je? Kitaip tariant, kas yra tauta Krikščionybėje: istorinė atsitiktinybė ar esminė būtinybė? Ir kas yra Krikščionybė tautai: jos nuindividualinimas visuotinėms naudai ar jos individualybės pabrėžimas net visuotinėms kaina?

Tai vis neišspręsti ir net reikiamai nekelti klausimai. Šį trūkumą pastebėjo ir dr. Vytautas Vardys savo straipsnyje apie katalikiškąją rezistenciją ir mūsų tautos likimą: "Esminio tautybės — katalikiškos (mūsų tautoje — lietuviškos ir katalikiškos) ryšio, sako jis, nėra patenkinamai išaiškinę nei filosofai, nei sociologai" (2). Įprastinio atsakymo, kurį kadaise buvo davęs St. Salkauskis, esą Krikščionybė sudaranti turinį, o tautybė lyti, nepakanka todėl, kad jis tautos ir religijos santykius nusako statiškai. V. Vardžio žodžiais tariant, mechanistiškai; tuo tarpu žmogaus, o tuo pačiu ir tautos egzistencija esanti dinaminė arba, pasak Vardžio, sekulinė, vadinasi, slinkti, o ne padėtis (plg. p. 362). Kiekviena gi slinkti, būdama tapsmas, yra kartu ir dialektika. Tai reiškia: savo eigoje ji išsivysto į savo pačios priešingybę. Dažnai girdime teigiant, kad nėra tautos be religijos. Tai tiesa. Tačiau lygiai tokia pat tiesa, kad nėra religijos be tautos. Be abejo, reikia sutikti su teologais, kad Krikščionybė esanti vienintelė religija, kuri negali ir neprivalo iš savęs kildinti kokios nors konkrečios visuomenės programos (politinės, socialinės, ekonominės, kultūrinės). Antra vertus, reikia taip pat sutikti su istorikais, kurie nurodo, kad Krikščionybė kiekvieną sykį jungiasi su stambeldiška mąstysena bei gyvena ir tuo būdu kaip tik kildina vad. 'krikščioniškąją kultūrą'.

Nukryžiuotasis — lietuvių liaudies skulptūra iš Panevėžio apylinkių

tiesa, labai kaičia, kartu betgi ir labai veiklią (3). Ši kultūra yra įvairi savo lytimis, tačiau visados dabartinė: Krikščionybė ryšium su tauta virsta nesibaigiančiu, todėl visad atvira 'krikščioniškosios kultūros' kūrimo vyksmams.

Tai jautė ir St. Salkauskis, kalbėdamas apie katalikiškosios pasaulėžiūros reikšmę Lietuvos ateitį: "Universali pasaulėžiūra, kaip ir tikyba, sako jis, plisdama iš pradžios duoda, o paskui gauna. O tauta, įsijungianti į visuotinę ideologinę bendruomenę, iš pradžios gauna, o paskui duoda" (4). Tai žymiai tiksliau religijos — tautos santykio apibūdinimas, negu naudojant 'turinio' ir 'formos' sąvokas, nes čia išsėina aiškiai kaip tik ana dinamika, kuri šiuos santykius nuolat lydi. Kartu čia pasirodo ir šių santykių dialektika, nes 'duoti — gauti' yra priešingybės. Patikslinant Salkauskio mintį, galima būtų tik pridurti, kad religijos — tautos dialektika nėra laiko tarpiniai, kaip tai mums įtaigautų posakiai "iš pradžios" ir "o paskui". Religijos — tautos dialektika atsiranda ne laiko eigoje, bet ji sudaro pačią jų santykio sanklodą: 'gauna' ir 'duoda' buvimo visą laiką ir perskverbia visą religijos ryšį su tauta. Trumpai sakant, religija ir tauta keičia viena kitą, ne paprastai papildydamos, bet dialektiškai būdu, vadinasi, ir teigiamai, ir neigiamai. Religija ir tauta yra kartu tiek palaikoma, tiek nelaimė viena kitai.

Kas tad yra ši nuostabi religijos — tautos dialektika? Iš kur ji kyla ir kaip ji reiškiasi tikrovėje?

2. Krikščionybė kaip žmogaus įėjimas

Krikščionybė skiriasi nuo kitų religijų ne tik tuo ar kitu savo mokslo turiniu, ne tik tuo ar kitu savos dorovės reikalavimu, ne tik ta ar ki-

žmogumi, o Dievu: ji žengia žmogaus linkui. Dievas tampa žmogumi, aprėždamas savo visagalybę ir išsivildamas iš savo didybės. Jis ne tik buvo "visiškai netoli nuo kiekvieno iš mūsų (Apd. 17,27), bet ir pats yra "kaip visi žmonės" (Fil. 2,7). Tai pagrindinė krikščioniškojo skelbimo tiesa, į kurią mes iš tikro kreipiame per mažą dėmesio, įsiskodami lygiagrečių tarp mūsų religijos ir kitų religijų. Be abejo, ir kitos religijos išpažįta, kad dievybė galinti reikštis įvairiopomis regimybėmis: augalų, gyvulių ir net žmonių. Bet visos šios regimybės yra anomos religijoms ne daiktų tikrovė, o tik jų tariamybė (griekų: *dokēsis*; *dokēin* — rodytis) (8). Dievybė tik rodo esanti augalas, gyvulys, žmogus, tačiau ji nėra nei tikras augalas, nei tikras gyvulys, nei tikras žmogus. Užtat visos kitos religijos dieviškojo reikšimosi atžvilgiu ir yra dokerinės. Jų ontologijoje yra neįmanoma, kad begalybė taptų aprėžtybe ar kad absoliutas tilptų uždaroje kūrinio ermėje. Vienintelė Krikščionybė skelbia Dievo tapimą tikru žmogumi ir neigia dokerizmą arba šio tapimo tariamybę kaip ezeziją. Krikščioniškasis įsikūnijimas nėra prisiėmimas žmogiškosios išvaizdos arba kaukės, bet jis yra pati žmogiškoji tikrovė. Krikščionybėje Dievas tikrai gema, yra ir lieka tikras žmogus.

Bet kaip tik todėl religija arba žmogaus santykis su Dievu čia ir kinta ligi pat savo gėlimu, virstama savo pačios priešingybe: Krikščionybėje viskas darosi atvirkščiai. Ne žmogus čia yra Dievo įėjimo vieta, vis labiau išsivėlęs iš savo žmogiškojo prado, bet dievas yra žmogaus įėjimo vieta, randas jį išgauti Savojo būvio 'erškėtyne', jį išvaduojantis ir nešantis savo glėbyje tarsi prapuolusias avelę (plg. Lk. 15,4-5). Prigimtas Dievo troškuly Krikščionybėje nedingsta. Jis čia toks pat gyvas, kaip ir kitose religijose. Tik jis yra patenkinamas atvirkščiniu būdu: ne žmogus randa Dievą ir jame nurimsta, bet Dievas randa žmogų ir tuo jį nuramina. Madinis šandienos įprotis kalbėti apie 'Dievo įėjimą' yra atodidis iš prieškrikščioniškų laikų, dar nesuvokus ar jau pamiršus, kokį gilų perversmą yra įvykdžiusi mūsų religija Dievo — žmogaus santykių. Po Kristaus ne mes žengiam Dievo linkui, tarsi Dievas vis tebebuvoję kažkur anapus mūsų lyg Aristotelio "nejudaus judintojas", mus traukiant, bet pats ne nepakrūtas. Nel Po Kristaus pats Dievas yra nužengęs į mūsų būvį ir prisimęs mūsų likimą, neišskiriant nė mirties. Krikščionybėje JIESKOMASIS yra ne Dievas, o žmogus tarsi pamesta drachma (plg. Lk. 15,8-9). Tai ir yra Krikščionybės slinkties tiek jos esmėje, tiek jos sklidime istorijos plotais. Ir tik šia slinkti žmogaus linkui turėdami prieš akis, galėsime suprasti Krikščionybės išsivystymą bei jos buvimą žemėje.

3. Krikščionybės istoriškumas

Tačiau kas gi yra ši slinkti pati savyje? Ką reiškia įėjimas žmogaus? Ką reiškia Kristaus žodžiais apštalams: "Eikite į visą pasaulį" (Mk. 16,15) "ir padarykite mano mokiniais visų tautų žmones" (Mt. 28,19)? Ne ką kitą, kaip paties

(Nukelta į 2 psl.)

Kertinė Parastė

Brežnevo literatūriniai laimėjimai

Kuris rašytojas Sovietų Sąjungoje, o gal ir visame pasaulyje, šiandien labiausiai nusipelnė skaitytojų dėkingumo ir kritikų šlovinimo? Jei tikėsime "Pergalės" ar "Literatūra ir menas", tai Leonidas Brežnevas. Iš Lietuvos oficialių kritikų plunksnų bešilijantis entuziazmas apie Brežnevo raštus primena šį nesena "Pravdos" vertinimą: "Nerasi nei vieno darbininkų ar valstiečių kolektyvo, nei vienos taigijos pasiklydusios geologų grupės, nei vieno trilerio ar kaimelio kalnuose, kur žmonės neskaitytų, dar — sykį neperskaitytų, ir atidžiai nestudijuotų Leonido Brežnevo knygu Mažoji žemė ir Atgimimas, neišsimeniamų minčių ir idėjų šaltinių".

Bet šiame netobulame pasaulyje yra ir skirtingų nuomonių. Neseniai į užsien emigravęs kritikas ir vertėjas Jefimas Etkindas rašo, kad Brežnevo liaupsinimas jam primena Stalino laikus, kai už porą šleivų straipsnelių apie lingvistiką akademikai ir mokslininkai kėlė diktatorių į padangę. Dabartinių Brežnevo paneigirų autoriai tobulai naudoja oficialųjį 1950 metų žargoną, kupiną entuziazmo draugo Stalino šikvepiantiems kūriniams". Ar tai tas pat autorius, rašęs anais laikais, klausia Etkindas, ar jie visi nusilpdyti pagal tą patį šablona?

Brežnevo autobiografinės apybraižos Etkindas įžiūri ypatingą antidemokratinį pobūdį. Jų autorius rašo, kaip generolui štabo viršininkas, vaizduojantis mūšį iš labai pakilių pakopos, nuo kurios nematyti žuvusiųjų žemėje, nesigirdi aimanų, neįžvelgiama purvą brenančių batų. Brežnevo atsiminimuose nieko nerasi apie tai, kaip žmonės gyveno 1946 — 47 metais — tamsiausiais trūkumų, konclagerių, iluzijų praradimo, oprenimo sugrįžimo, tamsuoliškumo moksloje ir menuose metais, Zdanovas paminimas, kaip reiklus pareigūnas, pasiuntęs

Brežnevui 3000 elektros lempučių; anei žodžio apie tai, kad tuo metu Zdanovas vanojo rašytojus, kompozitorius, teatralus. Brežnevo knygelėse pasirodo ir Stalinas — kaip uolus šeimnininkas, reiklus vadas. Autoriui nesvarbu, kad tuo metu Stalinas žudė inteligentiją, pasmerkė ištisas tautas deportacijai, kad milijonai merdėjo lageriuose. Visas Brežnevo dėmesys nukreiptas į Zdanovo raštus. Jis vizija ribota: jis ekonomistas, technokratas. Jis energingas veiksmo žmogus savo darbo ribose, bet jam trūksta sugebėjimo spresti ir vertinti — jis labai vidutinis. Jis galvoja, kalba ir rašo, kaip visi biurokratai.

Brežnevo atsiminimai, tešia Etkindas, kaip ir kiekvienas literatūrinis bandymas, turi savo estetiką: guminio štampos, "pilkumos" estetiką. Nė žodžio, kuris būtų nepažįstamas "Pravdos" skaitytojui. Nei vienas gyvas žodis, jokia šviežia intonacija negali prasiskverbti pro tą plokštybių krūvą. Ši guminio štampos estetiką yra glaudžiai susijusi su beasmenės visuomenės idėja. Visi rašytojai turi naudoti tas pačias trivialias frazes, nes jie visi turi būti vienodi. Jei kas nors kalba skirtingai, ar sako, kad jam dalykai kitaip atrodo, tada jis pozuojas, o tokį reikia išplakti, jei ne bizūnu, tai bent žodžiais, kad pasimokytų nebūti ekscentriku.

Etkindo nuomone, Brežnevo atsiminimai yra bandymas pateisinti save ir savo bendralaukius ateities kartų akivaizdoje. Tačiau tas pasiteisinimas virsta "mirtinu kaltinimu" prieš jį patį ir prieš jo visuomenę — vienodybės ir priverstinio suvienodėjimo visuomenę, kuri yra dabartinės sovietinės valdžios tikslas. Brežnevo stilius įkūnija tą vienodybę ir pilkumą, kuriai "mūsų inteligentija niekad nepasidavė ir niekad nepasiduos", — užbaigia savo straipsnį apie Brežnevo atsiminimus Jefimas Etkindas.

Ser.

Pieta — lietuvių liaudies skulptūra. Padarė Juozas Duda 1888 m. Trumpai, kaip, Skalingio valc., Šilainių apskr.

Religijos ir tautos dialektika

(Atkelta iš 1 psl.).

Kristaus slinkti. Kristus įsikūnijo žmogiškojoje prigimtyje. Krikščionybė privalo įsikūnyti žmogiškojoje istorijoje. Kristus tapo tikru žmogumi ir gyveno tarp mūsų kaip ir visi. Jis buvo, pastebėjus J. Daniėlou, „paprastas kaimo žmogelis vidutinės kultūros. Nėra nieko klaidingumo, kaip įsivaizduoti Kristų, mokėjusį visus mokslus bei menus“ (9). Kitaip sakant, Kristaus žmogiškumas nepaprastai tos aplinkos, kurioje jis gimė ir augo. Tikėjimas į Kristaus dieviškumą anaipol neišaukština jo žmogiškumą, kadangi dieviškumo prigimtis, kaip skelbia Chalcedono susirinkimas (451 m.), nesimašo su žmogiškąja prigimtimi ir šios neatstoja. Įsikūnijęs Dievas yra savo laiko, savos tautos, savos kultūros žmogus: jis yra tikras izraelitas.

Tas pat vyksta ir Krikščionybės eigoje „į visą pasaulį“ (Mk 16,15). Ir Krikščionybė žengia į tam tikrą laiką, į tam tikrą erdvę, į tam tikrą kultūrą, nes nėra „pasaulio“ apskritai; yra tik istoriniai, geografiniai, kultūriniai „pasauliai“. Teisingai yra sakoma, kad Krikščionybė esanti „Dievo įsiveržimas į istoriją“ (10). Bet kaip tik šioje tiesioje ir slypi gili jos dialektika. Būdamas Dievo įsiveržimas, Krikščionybė prašoka bet kokį laiką ir bet kokią — geografinę ar kultūrinę — erdvę: ji yra šia prasme tokia pat visuotinė, kaip visuotinis yra Dievas. Tačiau būdamas įsiveržimas į istoriją, Krikščionybė savaime susilieja su kuria nors tauta bei jos kultūra, kurią ji sutinka, skleidama žemėje. Dievo įsiveržimas į istoriją anaipol nesunaikina tautiškai kultūrinio istorijos pobūdžio, kaip to paties Dievo įsikūnijimas, tai yra „įsiveržimas“ į žmogiškąją prigimtį, nesunaikina Kristaus izraelitškumo. Priešingai, pačia savo slinktimi žmogaus linkiu Krikščionybė yra tiesiog apspęsta prisiminti tos ar kitos tautos mąstyseną bei gyvenimą plačiausia šių žodžių prasme. Įsiekodama žmogaus, ji jo įsiekia ir jį randa jau pažymėtą tos ar kitos tautos bei jos kultūros ženklą. Prisiminti tai šį konkretų tautos ženklą reikšia atsisakyti grynai dieviškosios plėtimės ir save pažinti, kaip ir Kristaus „apiplėšę pat save, priimdamas tarno išvaizdą“ (Fil 2). Tačiau be šitokio savęs pažinimo arba apiplėšimo nėra jokios prieigos prie žmogaus. „Kas tad nori tėti Kristaus darbą, sako J. Daniėlou, privalo, žiūrind aplinkybių, atsisakyti daugelio dalykų: turto, išsilavinimo, kultūros, kad gyventų tokioje aplinkoje, kurios papročiai jam atrodo keisti ir su kuriais jis tik sunkiai susitaiko. Betgi be šitokio savęs nužeminimo Krikščionybės vykdymas neatitiktų Kristaus valios“ (11).

Kalbėti tad apie Krikščionybės abuojaumą ar net priešiskumą kultūrai reikšia nesuprasti dialektinės jos prigimties ir jos slinkties — eiti vis artyn prie žmogaus, o ne vis tolyn nuo žmogaus, ką kaip tik regime kitose religijose. Be abejo, ir Krikščionybėje yra buvę ir vis dar tebėra srovinių srovių, kurios, mėgindamos artėti prie Dievo, toliau nuo žmogaus, tuo pačiu tildamos ir nuo kultūros. Tačiau jos yra išaugusios ne iš Krikščionybės esmės. Jos yra greičiau atlaikos stambeldiškųjų religijų ar įsraivos tytiškosios manichėjizmo ir graikiškojo platonizmo. Mūsų dienų krikščionio sąmonė yra įžvelgusi šių srovių pobūdį ir todėl neleidžia joms Krikščionybei atstovauti: jos tebebuvoja tik Krikščionybės pakraistyje.

4. Visuotinio skurdimas istorijoje

Kaip tik šioje vietoje ir išnyra pirmasis dialektinis bruožas religijos santykio su tauta, būtent: religinė visuotinė virsta tautine aprėžtybe. Tauta suindividualina žmogiškąjį būvį; ji suindividualina ir dieviškąjį Apreiškimą. Jokia tauta neišreiškia žmogiškojo būvio pilnatvės. Tuo pačiu jokia tauta nepajėgia suimti į save nė dieviškojo

Apreiškimo pilnatvės. Krikščionybė lemia žygiuoti istorijos keliu visados apiplėštai. Tai yra jos nelaimė, sykiu betgi tai yra ir vienintelis jos sėkmės laidas.

J. Daniėlou teisingai pastebi, kad „Dievo žodis yra amžinai surištas su hebrajų kalba“ (12). Pridurkime — ne tik su hebrajų, bet ir graikų kalba, kadangi visas Naujasis Testamentas, išskyrus Mato evangeliją, yra parašytas graikiškai. Ir štai, čia visai konkrečiai regime, kaip dieviškoji visuotinė yra įsprasta į žmogiškąją — tautinę aprėžtybę, kuri niekad ir jokia savo lytimi nesugeba išreikšti visuotinės šiosios pilnatvės. Dar daugiau: žengdama per pasaulį, Krikščionybė skurdina savo visuotinumą. Tai paaiškinti gali vienas gana būdingas pavyzdys. Pagrindinė Krikščionybės tiesa, kad Dievas įsiekia žmogaus, tapdamas juo pačiu, šv. Jono evangelijoje yra graikiškai šitaip formuluoju: „Kai ho Logos sarx egeneto“ (Jn 1,14). Helenistiniam 1-jo šimtmečio graikui šis formulė buvo suprantama gana lengvai. Nes jau nuo Heraklito laikų, vadinasi, maždaug penketą amžių graikai girėdavo žodį Logos vis gilejančia prasme: jis reiškė ne tik šnekamą ištartą žodį, bet ir idėją, ir esmę, ir pagrindą, ir būtį, ir jėgą, ir provaidį... Todėl kai graikams buvo skelbiama, esą Logos tapo žmogumi, tai jiems buvo savaime aišku, kad šiame žmoguje įsikūnijo kažkoks pradas, kuris sudaro pasaulio būtybių pagrindą ir laiko jas vienybę, kuris švyti išsiskaidęs atskiruose daiktuose (plg. stoikų „logoi spermatikoi“) ir kuris galop buvijo anapus būtybių kaip jų tiesos, gėrio ir grožio mastas. Galėjo graikai šiam Evangelijos skelbimui tikėti, galėjo ir netikėti (plg. Apd 17,32-34, kur abi galimybės yra aprašytos), tačiau pats skelbimas „ho Logos sarx egeneto“ nebuvo jiems jokia mįslė.

Nūn, kaipgi ši tiesa skamba mums? Išverstas lietuviškai „ir Žodis tapo kūnu“, Evangelijos skelbimas netenka bet kokios prasmės, kadangi lietuviškai žodis reiškia tik kalbės, tik tam tikrą žmogiškųjų garsų santaką, todėl lieka socialinė srityje, niekad nepakildamas į ontologinį matmenį, kaip graikuose. Išgirdę, esą „Žodis tapo kūnu“, mes nieko nesuvokiame, kas gi čia tapo kūnu: sąvokos ištara? pašnekesys? prakalba susirinkime? pažadas?

Koplytstulpis prie gyvenamo namo, Šešėlių kaimas, Joniškio apylinkės.

Pagrindiniam Evangelijos skelbimui, nusakytam lietuviškai, suprasti turime griebtis aiškinimo, aprašymo, istorinių, filosofinių, teologinių teorijų, ypač šv. Tomo Akviničio, apie Sūnaus gimimą iš Tėvo „Žodžio“ asmenimi. Nes pats savaime žodžio tapimas kūnu į jokią gelmę neveda ir į jokią aukštį nerodo. Ir taip yra ne tik su lietuvių kalba. Taip yra su visomis kalbomis, su kuriomis susidūrė Krikščionybė, peržengusi izraelitines ir helenistines kultūros sienas. Nei lotyniškasis verbum, nei germaniškasis Wort, nei slaviskasis slovo neturi graikiškojo logos ontologinio matmens. O be jo Evangelijos tiesa esti paguinama tik iš dalies ir tik labai paviršutiniškai.

Bet ar tai būtina? Ir taip, ir ne. Viena J. Daniėlou pastaba atveria mums akis šiai dialektinei galimybei. Jis sako, kad šv. Jonas evangelistas, „parodė didžiulės drąsos, versdamas hebrajiškąjį žodį dabar graikiškuoju logos“ (13). Kodėl tačiau tokios drąsos neparodė ar negalėjo parodyti vėlesnieji Evangelijos škieidėjai? Juk kiekviena tauta turi religiją, vadinasi, tiki į aukščiausiąjį Pradą. Nuosekliai tad kiekviena tauta kaip nors šį Pradą ir vadina, vadinasi, turi atitinkamą žodį, kuris peržengia paprastos šnekos prasmę ir nurodo į transcendentinį šio Prado matmenį. Šis tad Aukščiausiojo pavadinimas ir turėtų stoti graikiškojo logos vietoje. Tai ir būtų šv. Jono drąsos plėtimasis istorijoje.

Atsajai svarstant, ši galimybė yra imanoma ir net būtina, kad Evangelijos skelbimas įvairioms tautomis nevirstų beprasmiu graikiškosios gelvosenos mėgdžiojimu. Konkrečiai tačiau šitokia drąsa lengvai tampa krikščioniškojo turinio iškraipa ir net neiginiu. Mat, visos stambeldiškiosios religijos aukščiausiąjį Pradą yra paprastai suasmeninusios. Jo tad pavadinimai irgi yra jau asmenvardžiai. Ir graikai turėjo tokį asmenvardį, būtent Dzeus. Sykiu tačiau jie turėjo ir atsajų žodį logos, kuris nusakė ne asmeninį būties valdovą (Dzeus), turintį keistų žmogiškųjų savybių, o tiktai šios būties pagrindą, nesužmogintą ir nesuasmenintą (logos). Todėl šv. Jonas ir rašė, kad ne „Dzeus tapo kūnu“, o „Logos tapo kūnu“. Kur betgi tauta savo mąstyme dar nėra pasiekusi „minties kultūros“ laipsnio, vadinasi, kur ji dar neturi filosofijos, „en aukščiausiojo Prado pavadinimai yra tik asmenvardžiai, kurie, įvesti į Evangeliją, šiajį tikrai ža lotų. Kas lietuviškai, užuot sakę

Koplytstulpis prie gyvenamo namo, Tolimėnų km, Salako vals., Zarasų apskr.

„Žodis tapo kūnu“, tartų „Perkūdyti. Stropiai žiūrėta, kad tautinis nas tapo kūnu“, būtų, be abejo, žymiai suprantamesnis, tačiau taip pat ir žymiai nekrikščioniškesnis. Šv. Jono evangelisto drąsa buvo imanoma, tik atsiėmus į graikiškąją filosofiją, kurioje mitinis asmeniskumas buvo pervesas į loginį atsajumą ir tuo paruoštas Krikščionybės paslaptims nusakyti. „Laiko pilnybė“ (plg. Mk 1,15) Evangelijai toje ar kitoje tautoje įvyksta ne politinių sąlygų dėka, bet tada, kai tautos mąstymas pakyla ligi fiti pasaulyje tik vakarietiški lotyniškųjų pavaldų (14). Iš tikro betgi čia buvo ir tebėra ginamas ne Krikščionybės visuotinumą, nei reikišamas jokia lytimi, o tik jos lotyniškumas, toks pat kenotinis, kaip ir bet kuris kitas tautiškumas.

Po Vatikano II susirinkimo ši visuotinė — aprėžtybės dialektika persivėrė tautybės pusėn. Pats susirinkimas Bažnyčios lotyniškumo nepaneigė ir jos nuo šio pavidalo neatskyrė. Jis tik leido tautiniam pradui stoti šalia lotyniškojo prado. Ir štai, nuostabiai greitai tautinis pradą beveik visiškai nustelbė lotyniškąjį. Kiekviena tauta prabilo savu pobūdžiu ne tik pamokslu, bet ir šventraštėje, ir liturgijoje, ir teologijoje, ir dogminių formulų aiškinime. Visą metų užu lotyniškąjį pavidalo slypėjus liudinis Krikščionybės pavidalas išėjo dabar į priekį ir tapo vyraujančiu — kiekvieni tautai skyrium. Stropiai saugotas visuotinumą beveik staiga sutrupėjo į šimtus atskirųjų ir tuo pačiu aprėžtybių. Subjektivus žmogaus nusiteikimas (opus operantis) lygiai nieko nesakančios, kaip ir jų vertimai. Būtų didžiulis nesupratimas manyti, esą egzgetai, moką šias kalbas, Senąjį Testamentą pergyvena taip, kaip Mozės laikų izraelitai, o Naująjį Testamentą, kaip pirmojo šimtmečio helenai. Antra vertus, net ir anos pirmųkštės kalbos — hebrajų ir graikų —, kuriomis žmonijai buvo duotas dieviškasis Apreiškimas, anaipol neišreiškia jo gelmės. Kiekvienas žmogiškasis Dievo žodžio nusakymas yra šioje kenozė, vadinasi, nužeminimas bei apiplėšimas tikra prasme. Ir ši kenozė vyksta visą krikščioniškosios istorijos metą.

Tuo anipol nesiūlome krikščionims mokytis hebrajiškai ar graikiškai, kaip anksčiau tai buvo bandyta. Nes jei tai ir būtų vykdoma, vis tiek šios kalbos būtų tik išmoktos ir todėl pačios savimi taip lygiai nieko nesakančios, kaip ir jų vertimai. Būtų didžiulis nesupratimas manyti, esą egzgetai, moką šias kalbas, Senąjį Testamentą pergyvena taip, kaip Mozės laikų izraelitai, o Naująjį Testamentą, kaip pirmojo šimtmečio helenai. Antra vertus, net ir anos pirmųkštės kalbos — hebrajų ir graikų —, kuriomis žmonijai buvo duotas dieviškasis Apreiškimas, anaipol neišreiškia jo gelmės. Kiekvienas žmogiškasis Dievo žodžio nusakymas yra šioje kenozė, vadinasi, nužeminimas bei apiplėšimas tikra prasme. Ir ši kenozė vyksta visą krikščioniškosios istorijos metą.

5. Aprėžtybės persvara istorijoje

Be abejo, Bažnyčia stengiasi savotiškai savo mokymo, tiek savo veiklos visuotinumą, mėgindama suvesti tautinę aprėžtybę ligi mažiausio jos įtakos laipsnio. Ilgus amžius buvo tikėta, esą Krikščionybės visuotinumą bus išlaikytas lotyniškąja lytimi. Lotynų kalba dogmų aptarime, teologijoje, liturgijoje, teisėje turėjusi būti priemone šiam visuotinumui liudyti bei vyk-

dyti. Stropiai žiūrėta, kad tautinis nas tapo kūnu“, būtų, be abejo, žymiai suprantamesnis, tačiau taip pat ir žymiai nekrikščioniškesnis. Šv. Jono evangelisto drąsa buvo imanoma, tik atsiėmus į graikiškąją filosofiją, kurioje mitinis asmeniskumas buvo pervesas į loginį atsajumą ir tuo paruoštas Krikščionybės paslaptims nusakyti. „Laiko pilnybė“ (plg. Mk 1,15) Evangelijai toje ar kitoje tautoje įvyksta ne politinių sąlygų dėka, bet tada, kai tautos mąstymas pakyla ligi fiti pasaulyje tik vakarietiški lotyniškųjų pavaldų (14). Iš tikro betgi čia buvo ir tebėra ginamas ne Krikščionybės visuotinumą, nei reikišamas jokia lytimi, o tik jos lotyniškumas, toks pat kenotinis, kaip ir bet kuris kitas tautiškumas.

Po Vatikano II susirinkimo ši visuotinė — aprėžtybės dialektika persivėrė tautybės pusėn. Pats susirinkimas Bažnyčios lotyniškumo nepaneigė ir jos nuo šio pavidalo neatskyrė. Jis tik leido tautiniam pradui stoti šalia lotyniškojo prado. Ir štai, nuostabiai greitai tautinis pradą beveik visiškai nustelbė lotyniškąjį. Kiekviena tauta prabilo savu pobūdžiu ne tik pamokslu, bet ir šventraštėje, ir liturgijoje, ir teologijoje, ir dogminių formulų aiškinime. Visą metų užu lotyniškąjį pavidalo slypėjus liudinis Krikščionybės pavidalas išėjo dabar į priekį ir tapo vyraujančiu — kiekvieni tautai skyrium. Stropiai saugotas visuotinumą beveik staiga sutrupėjo į šimtus atskirųjų ir tuo pačiu aprėžtybių. Subjektivus žmogaus nusiteikimas (opus operantis) lygiai nieko nesakančios, kaip ir jų vertimai. Būtų didžiulis nesupratimas manyti, esą egzgetai, moką šias kalbas, Senąjį Testamentą pergyvena taip, kaip Mozės laikų izraelitai, o Naująjį Testamentą, kaip pirmojo šimtmečio helenai. Antra vertus, net ir anos pirmųkštės kalbos — hebrajų ir graikų —, kuriomis žmonijai buvo duotas dieviškasis Apreiškimas, anaipol neišreiškia jo gelmės. Kiekvienas žmogiškasis Dievo žodžio nusakymas yra šioje kenozė, vadinasi, nužeminimas bei apiplėšimas tikra prasme. Ir ši kenozė vyksta visą krikščioniškosios istorijos metą.

Tuo anipol nesiūlome krikščionims mokytis hebrajiškai ar graikiškai, kaip anksčiau tai buvo bandyta. Nes jei tai ir būtų vykdoma, vis tiek šios kalbos būtų tik išmoktos ir todėl pačios savimi taip lygiai nieko nesakančios, kaip ir jų vertimai. Būtų didžiulis nesupratimas manyti, esą egzgetai, moką šias kalbas, Senąjį Testamentą pergyvena taip, kaip Mozės laikų izraelitai, o Naująjį Testamentą, kaip pirmojo šimtmečio helenai. Antra vertus, net ir anos pirmųkštės kalbos — hebrajų ir graikų —, kuriomis žmonijai buvo duotas dieviškasis Apreiškimas, anaipol neišreiškia jo gelmės. Kiekvienas žmogiškasis Dievo žodžio nusakymas yra šioje kenozė, vadinasi, nužeminimas bei apiplėšimas tikra prasme. Ir ši kenozė vyksta visą krikščioniškosios istorijos metą.

O vis dėlto nedarykime klaidos! Lotyniškasis Krikščionybės pavidalas anaipol nebuvo labiau krikščioniškas; jis buvo tik mažiau tautiškas, kadangi lotynų tautos nebebuvo. Niekas negalėjo tarti, kad tai mano pavidalas, ir tuo išskirti kitus, kuriems šis pavidalas nebuvo savas: jis visiems nebuvo savas. Tačiau man — ir net visiems — svetimas religijos pavidalas dar anaipol nėra jos visuotinumui išraiška. Jis yra tokia pat aprėžtybė, kaip ir visi kiti pavidalai. Lotyniškumas buvo kitas pavidalas ir tuo būdu mirusi, sustingusi aprėžtybė. Tačiau tas pat yra ir dabar. Gyvas pavidalas nėra visuotinis bei gilesnis už mirusį. Jei Bažnyčia dabar kalba bei veikia tautiškai, tai tuo ji anipol nekalba ir neveikia krikščioniškai; ji tik kalba bei veikia tautiškai, taip kad aš dabar galiu tar-

ti: ji veikia manaip. Tačiau jau labiau ji kalba bei veikia manaip, juo labiau ji jos kalba bei veikia ją atskiria nuo kitų, kuriems „manaip“ yra ne jų kalba ir ne jų veikia. Kitaip tariant, juo Bažnyčia kalba ir veikia tautiškai, juo ji jos kalba bei veikia tampa aprėžtesnė: ji iš tautos kyla ir tautos sienose pasilieka. Kam šis ar anas tautinis Bažnyčios pavidalas nėra savas, tas jaučiasi Bažnyčioje svetima. Apie tai autorius yra rašęs kitoje vietoje (15) ir čia tai tik primena.

Reikia didžiai apgailestauti, kad mūsų laikais Krikščionybėje vėl atsirado ir graikų, ir žydų, ir barbarų; moderniškai kalbant, ir anglių ar amerikiečių, ir ispanų, ir lenkų, ir lietuvių, ir vokiečių. O ten kur ta ar kita tautinė grupė nepajėgia reikšti Bažnyčioje tautiškai, ten ji savaime yra verčiama prisimti jai svetimą Krikščionybės pavidalą; svetimą ne sustabarėjimo prasme, kaip anksčiau buvo lotyniškasis pavidalas, miręs ir todėl nebeveiklus ir neveiklus, bet svetimą gyvos tautybės prasme, kuri kitą tautybę slegia, žaloja ir net visiškai sužlugdo. Tautinio prado persvara Bažnyčioje paverčia ją nutautinimo veikniu — vienuer nesąmoningai, kitur gi net ir sąmoningai, ką mes patys esame patyrę savo istorijoje su Lenkijos bažnyčia ir ką patiriame dabar savo santykiuose su bažnyčiomis tautų, kurių erdvėje mums tenka gyventi.

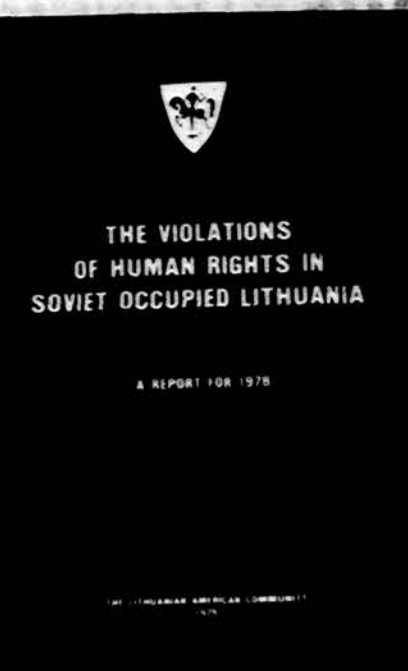
Būtų taip pat klaida manyti, esą Bažnyčios tautėjimas yra ne dialektinis vyksmas, o kaip tik jos visuotinio vykdymas, rankiojantis tiesos, gėrio ir grožio grūdėlių iš visur; klaida todėl, kad krikščioniškasis visuotinumą nėra suma, bet vienas vienintelis pradas, tasai, Kristaus žodžiais tariant, raugas (plg. Mt 13,33), kuris visa perskverbia, vienydamas iš vidaus, o ne viendindamas iš viršaus. Tokią klaidą daro, sakysime J. Daniėlou savo knygoje „Istorijos paslaptis“ (1953), tvirtindamas, esą „ateities Bažnyčia bus perbėgusi visą istoriją ir įjungusi į save visas kultūras“ (p. 45); jos vienybė reikšis ne tuo, „kad Kinijos bažnyčia bus kinietiška, o Italijos lotyniška, bet tuo, kad Kinijos bažnyčia bus kinietiška ir lotyniška, o Italijos — ir lotyniška, ir kinietiška“ (16). Šitaip tačiau kalbėti reikšia nesuprasti tautybės būsenos religijoje. Kinijos bažnyčia gali tapti kinietiška tik kinietiškosios kultūros lytimi. Tautybė gali įstoti į religiją tik per tautinę kultūrą. O kaipgi būtų imanoma tautinę Kinijos kultūrą persodinti Italijon, kad Italijos bažnyčia taptų ne tik lotyniška, bet ir kinietiška? Krikščionybės riedėjimas istorijoje anaipol nėra tolydinis jos visuotinio plėtimasis. Tiesos grūdėlių „rankiojimo“ vaizdas yra mechanistinis ir todėl apgaulus. Krikščionybė buvo jau visuotinė savo gimimo valanda, nužengiant šv. Dvasiai ant apaštalių ir Petriui bylojanti į įvairių tautų žmones jiems suprantama jų kalba, nors Petras kalbėjo tik sava kalba (plg. Apd 2,4-11). Istorinė Krikščionybės eiga yra nuolatinės grumtynės jos esmės visuotinumą su tautinių šios esmės išraiškų aprėžtybe; grumtynės, kurios šio visuotinumą anaipol nepapildo, o jį greičiau skurdina, kadangi visados išreiškia tik iš dalies ir todėl visados jau susilpnintą. Tautinis pradas Bažnyčioje yra ne išvengiamas. Bet reikia suvokti jo ribas ir tuo jo dialektiką.

(Bus daugiau)

IRNAŠOS

1. Jean Daniėlou, Vom Heil der Völker, Frankfurt/M. 1962, p. 9, 10, 7.
2. Vytautas Varys, Katalikiškoji religija ir tautos likimas, „Ai-dai“ 1978, nr. 8, p. 362.
3. Plg. Matthias Verme, Menschheits-überlieferung und Heilsgeschichte, Salzburg 1980, p. 186-189.
4. Prof. St. Balzakas, Ateitininkų ideologija, Putnam 1964, p. 46.
5. Jean Daniėlou, op. cit. p. 17.
6. Plg. Martin Kaempchen, Christus Mission unter Hindus, „Christ in der Gegenwart“, Freiburg/B. 1979, nr. 32, p. 236-244; Jacques Albert Cottat, Faut boudhisme et fait chrétien selon l'oeuvre de Pierre de Lubac, sudkt. veikale
7. Plg. Henri de Lubac SJ, Aspects du Bouddhisme, Paris 1960.
8. Plg. Jean Fillard, Docétisme chrétien et docétisme indien, sudkt. veikale „L'Homme devant Dieu“, t. III, p. 7-13.
9. Jean Daniėlou, op. cit. p. 75.
10. Jean Daniėlou, Essai sur le Mystère de l'Histoire, Paris 1963, p. 41.
11. Jean Daniėlou, Vom Heil der Völker, p. 73.
12. Jean Daniėlou Essai sur le Mystère de l'Histoire, p. 45.
13. Jean Daniėlou, op. cit. p. 42.
14. Plg. Rudolf Lange, Theologie der Heimat, Salzburg, 1965, p. 219-35.
15. Plg. Antanas Macėna, Bažnyčia ir pasaulis, Chicago 1970, p. 91-123.
16. Jean Daniėlou, op. cit. p. 45, 47.

Nauji leidiniai

● THE VIOLATIONS OF HUMAN RIGHTS IN SOVIET OCCUPIED LITHUANIA. A Report for 1978. The Lithuanian American Community, 708 Custis Road, Glenside, PA 19038. This report edited by Dr. Thomas Remeikis and Bronius Nainys.

Tai jau aštuntasis šio pobūdžio kasmetinis leidinys. Pirmąjame buvo apžvelgti 1971 metai. Visi ankstesnieji buvo redaguoti vien tik dr. Tomo Remeikio. JAV Lietuvių Bendruomenė, rūpinamasi jų išleidimu, atlieka didelę reikšmės darbą pasaulinėje mūsų laisvės kovoje.

1978 metus apimanti naujausioji „The Violations“ knyga yra didesnio formato, 200 psl. Vietomis pavairinta atitinkamomis nuotraukomis bei šiaip iliustracijomis. Gaunama ir „Drauge“, kaina 5 dol.

Visos dokumentinės temos leidinyje suskirstytos į penkis didžiulius skyrius. Šie savo keliu vėl skirstomi į kelis ar net keliolika skyrelių. Štai pirmasis knygos skyrius: I. Human Rights and Dissent in 1978: An Overview. Jame telpa smulkiau apžvelgtos šios temos: The Year in Review: Dissent and Opposition in Lithuania During 1978 — by Dr. Thomas Remeikis; A Conversation with Aleksandr Ginzburg; Life and Opposition to the Soviet Regime in Lithuania: An Interview with the Dissident Romas Giedra.

Sekantis skyrius: II. Documents on National and Political Rights. Jo skyreliai: Editorials from the Underground Journal „Laisvės Sauklys“... The Prohibited State Emblem of Lithuania, Establishment of the Lithuanian Freedom League ir t. t.

Kiti skyriai su savo skyreliais ir poskyriais yra tokie: III. Documents on Cultural Rights. IV. Documents on Religious Rights; V. Documents on the Suppression of Dissenters.

Leidinyje iš pagrindžio spaudos ir iš kitur vienoje vietoje sukaupta dokumentinė medžiaga ir pateikta pasauliui labiausiai prieinama angliu kalba atskleidžia šurpų vienerių metų okupacinį vaizdą, neišgalvotą, nepagrįstą, o dokumentine medžiaga akivaizdžiai paliudytą.

● VILNIAUS UNIVERSITETAS 400 METŲ SVIESOJE. Išleido Dievo Motinų Nuolatinės Pagalbos parapija Clevelande. Redakcinis kolektyvas: Balys Gaidžiūnas, kun. Ged. Kijauskas, SJ, Nijolė Kersnauskaitė. Viršelis arch. Eduardo Kersnausko. Tiražas 700 egz. Leidinys 22 psl.

„L'Homme devant Dieu“, Paris 1963, t. III, p. 15-41.

Šnekteleėjimas su Jurgiu Jankum

Kalbasi losangelietė Alė Rūta

— Mes, losangeliečiai rašytojai ir literatūros mylėtojai, labai džiaugiamės Jūsų, kolega Jankum, atvykimu 1979 m. gruodžio 8 d. į Fronto Bičiulių ruošiamą Literatūros vakarą; suprantame, kad būs Jūsų naujos, idomos knygos „Anapus rytojaus“ sutiktuvės ir Jūsų sodraus kūrybinio žodžio reikšmės. Su kokiomis nuotakomis Jūs ruošiatės Los Angeles „įvykti“?

— Iš pat mažens mėgau pamatyti nematytas vietas. Nepasikeičiau nė dabar. Nors ir nesu keliauninkas, bet naujos vietos tebetraukia ir senatvėje, o Kalifornija kaip tik ir yra viena iš tų naujų ir gana skirtingų vietų, tai kaip ji galėtų netraukti, tik vis nepasitaikė geros progos pamatyti. Kai gavau pono Juozo Kojelio laišką, kviečiantį atvykti į mano paties knygos sutiktuvės, tai net nesuabejojęs pakėliau skvernus. Kas nenorės pamatyti krašto, kurio pakrantėmis banginių bandos plaukia mylėtis į šiltus vandenius, kurio kalnuose kasmet siaučia nesulaikomi gaisrai, kur per liūtis kalnai purvinai skverniais uždengia kelius, namus, o kartais net ir žmones. Pagaliau, kaip nenorėsi pamatyti to krašto, kuris rengiasi atsikelti nuo Amerikos ir, nuplaukęs tolyn į Pacifiką, susikurti savo nuosavą Kalifornijos žemyną. Tik noriu tikėti, kad tas atsiskyrimas neatsitiks knygos sutiktuvėse, nes vis dar lyg norėčiau sugrįžti savo paširėn. Čia jie tebėra visi dar nebaigti darbai.

— Jūsų romanas „Anapus rytojaus“, tikimės, bus labiau atskleistas jo sutiktuvėse metu; bet ir dabar įdomu, — kokią vietą ir reikšmę jis turi pažiam Autoriui — kito gausios J. Jankaus kūrybos derliuje?

— Nenorėčiau prisipažinti, kad mano kūrybos derlius būtų jau toks gausus. Ji laikyčiau labai vidutinišku ir dar labiau linkstančiu į retesnę vidutiniškumo pusę. Kokią reikšmę jis galėtų turėti man pačiam, nebuvau net pagalvojęs, o ir bandydamas galvoti, vargu ar galėčiau ką išgalvoti. Norėdamas šnekėti, galėčiau ir labai daug prisnėkėti. Kodėl ne? Galėčiau tą knygutę padaryti visos savo kūrybos ašim, galėčiau rasti ją ypatingą vietą visų kitų rašinių vėrinėje, bet tokia šneka būtų nenuostabi ir neatvira šneka. Iš tikrųjų „Anapus rytojaus“ man pačiam yra toks pat darbas, kaip ir visi kiti. Jį, kaip ir į visus kitus, įdėjau daug darbo, daug nemiegotų valandų, abejodimų ir nedidelę dalį pasitenkinimo dėl vienos kitos situacijos žybtelėjimo, kurias jau visiškai baigiu priminti, nes jas užstoja kiti darbai ir kitos situacijos. Apkritai, savo baigto darbo, ar kai manau, kad jis baigtas, net nebandau vertinti. Tą padaro skaitytojai, kritikai, o galutinį vertinimą padarys laikas.

— Ko galime tikėtis Jūsų kūrybos vakaro metu: ištraukų iš knygų, novelių, ar daugiau — kūrybinio proceso detalių ir Jūsų veikalo genezės? Publika čia jau iš anksto domisi Jūsų vardu; mes esame ir smalsūs: ką mums ta vakarą žadate?

— Knygos sutiktuvėse rengėjai man skyrė aštuoniasdešimt minučių. Tai neturpamas laikas. Žadu tas minutes, kiek sugebėdamas, nepaleisti vėjams. Kadangi bus knygos sutiktuvės, tai gal reikėtų apie knygą ir taisyti: apie ją šnekėti, iš jos skaityti. Po dar nesenų tos pačios knygos sutiktuvėse Toronte vienas kitas

Rašytojas Jurgis Jankus literatūrinio darbo kabinete.

knygos gerbėjas priminė, jog būti buvę geriau, kad apie tą knygą ir būtų buvę kalbama (tenai skaičiau dar niekur nespasudintą pasakojimą), bet pas Jus irgi rengiuosi sulaužyti (nesakykit — sudarkyti!) tą vienuomenę principą. Žadu atlikti šioji tokią išpažintį apskritai apie savo darbo „paslaptį“ ir jau tam tyčia apie atsiradimą „Anapus rytojaus“. Bet skaityti tesirengiu iš rankraščių tebesamų trumpų rašinių. Sutinkamoji knyga jau išspausdinta, daugelio jau skaityta ar dar skaitysima. Geriau, kai kiekvienas skaitytojas atsitiks vietas, kurios traukia, ir tas, kurios atstumia.

— Bolševikinė spauda („Gimt. kr.“, Nr. 43, 1979.X.25) Jus „užkabino“, duodami trumpą Jūsų kūrybinę biografiją ir pažinbydami: „silpna pjesė“, „tuščias laikotarpis“, „pigus pasipolitikavimas“ ir panašiai; ar tikrai į o kupuotą Lietuvą Jūs visos knygos yra patekęs ir perskaitęs, kad jie taip „autoritetingai“ vertina? Ar todėl, kad Jūs jiems — tolimas ir „rūgščios vynuogės“?

— Dėl „Gimtojo krašto“ kelių pastabų sunku būtų ką pasakyti. Neteisybės tenai neprišnėkėjo, bent tokios, kad reikėtų ar vertėtų atitaisyti, o dėl tų pasiūlyimų, kaip kai kurias pastabėles pavadinti, ką galima bebūti pasakyti. Nieko. Juk „Gimtojo krašto“ rašėvos iš to ir duona tevalgo. Nežinau, kas ten rašė ir negalėčiau net spėti, ar ir jis pats ar pati jaučia ir galvoja tą, ką rašo. Gal ir jam ar jai tas mano „pigus pasipolitikavimas“ labai prie širdies, tik atvirai pasakyti neturi Petkaus, Terlecko, Sadūnaitės ir į juos panašių drąsos.

— Jūs daugelį metų buvotė ir tebesate Lietuvių rašytojų draugijos valdybos nariu; kokią, Jūsų nuomone, reikšmę turi Lietuvių rašytojų draugija šiešvėjai — egzilei. Ar ji naudinga tik rašytojams, ar ir visuomenei?

— Rašytojų draugija kalnų ne nuvertė ir nenuvers, bet gerai, kad ji yra. Ją kai kas pabara, kai kas ir pasipauodo, bet nuo to reikalai daug nepasikeičia. Jeigu ji turėtų savo vietą, daugiau išteklų, galėtų žymiai daugiau padaryti. Galėtų vienon vieton surinkti rašytojų rašytojišką palikimą (rankraščius, laiškus, kitokias

memorabilijas), galėtų pasirūpinti, kad būtų parašytos ir išleistos bent mirusių narių biografijos, bet tam reikia ne vien rūpėsčio, tam reikia ir pinigų, kurio iš nario mokesčio nesutelski. Vis tiek Rašytojų draugija ligi šiol išlaikė literatūros premiją, kurią pradėjo dar Vokietijoje, kaip Valstybinės premijos tęstinumą, bent trijų narių literatūrinis palikimas aptvarkė ar tvarko, rūpinasi, kad bent vienas rašytojas dalyvautų PEN klubo suvažiavimuose, visų rašytojų vardu pasisako įvairiuose kultūrininkų susibūrimuose dėl laisvo žodžio smaugimo okupuotoje Lietuvoje. Tai yra labai nedaug, bet nebūtų nė to, jeigu Rašytojų draugijos visiškai nebūtų.

— Nors esate darbingojo žmogaus pensijoj, bet mes pastebim Jūsų didelį kūrybinį pakilumą ir darbštumą. ar dabar daugiau laiko kūrybai? Ar turite laiko ir skaitymui?

— Rašyti, tai rašydavau visada, tik ne visada buvo sąlygų parodyti kitiems, ką veikiu. Žinoma, darbo valandos duonai nepaskubino rašymo. Dabar laiko yra daugiau, tai ir dalinuosi tarp užbaigimo bei aptvarkymo tu darbu, kuriuos dirbau vadinamosios tylos metu ir tarp naujų, kurie šiuo metu ateina į galvą. Dėl buvimo laiko yra, bet jo galėtų būti ir daugiau, nes jis vis greičiau nubėga, negu darbai pasidaro.

Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika ispaniškai

CRONICA DE LA IGLESIA CATOLICA DE LITUANIA. Acontecimientos recopilados y publicados por la prensa clandestina de Lituania durante 1972 - 73. No. 1, 2, 3, 4, 5, 6 y 7. Tomo I. Ilustraciones: Sor Mercedes, Loyola University Press y Asociación para la publicación de la Cronica de la Iglesia Católica de Lituania. P. O. Box 29105, Chicago, IL. 60629, USA. Traducida al castellano del original lituano: „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika“. Imprenta Morkūnas, 3001 West 59th St., Chicago, IL, 60629. 1979 m., 406 psl.

Kruvinai kenčiančios Lietuvos šauksmas nebepasilieka balsas tyruose — jis skardamas po visą pasaulį. Štai jau turime pirmąjį tomą Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos ispanų kalba. Tai vertimas lietuvių kalba išleistojo Kronikų I tomo, apimančio Kronikų pirmuosius septynis numerius, išleistus 1972-73 m. Ispaniškasis leidinys dedikuotas Vilniaus universiteto 400 m. sukaktiui, kas čia dailiai ispanų kalba pažymėta specialiaame, puošniai

Nobelio laureatai graikai

Šių metų Nobelio literatūros premija, paskirtą švedų akademijai spalio 18 d., laimėjo graikų poetas Odyseus Elytis, 66 m. amžiaus. Premijos dydis 130,000 dolerių. Kiti šių metų kandidatai buvo: amerikiečiai — Norman Mailer, Joyce Carol Oates, Philip Roth, argentinietis — Jorge Luis Borges, kolumbietis — Gabriel Garcia Marquez, prancūzas — Simone de Beauvoir, ir jau ne kartą kandidatavęs anglas — Graham Green. Premijos paskyrimas graikui lūdi ja poezijos stiprumą ne tik klasikinėse antikos amžiuose, bet ir moderniuose laikuose. Jūs labiau, kad Nobelio didžioji literatūros premija šiais metais už poeziją graikams atitenka jau antrą kartą: 1963 metais ja buvo apdovanotas taipgi graikų poetas Giorgios Seferis (gim. 1900 m.). Priimdamas ir pagerbdami abudu, čia apsuodiname po vieną jų eilėraštį.

ODYSSSEUS ELYTIS

GERIANT KORINTO SAULĘ

Geriant Korinto saulę,
Skaityt marmurinius griuvėsius,
Žengiant per vynuogynus ir jūras,
Taitant su žeberklų į pašvęstą žuvį,
Kuri spruktelėja — aš radau lapus,
Kurios saulės psalmė atmintinai išmoketa,
Gyvastingą žemę, kurią ilgaisiais džiaugsmingai atveria.

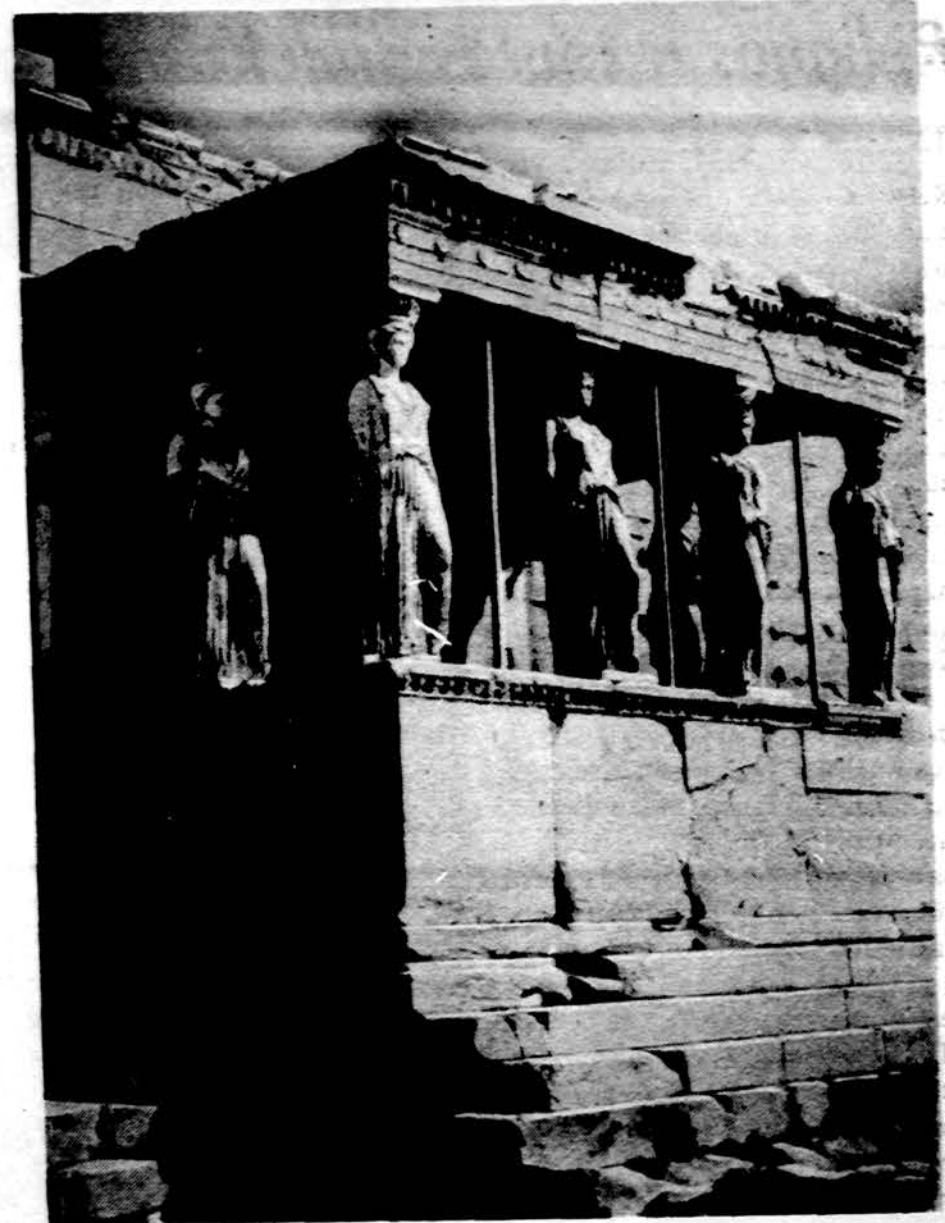
Geris vandenį, pjaukus valstus,
Stumtelėjus ranką į vėjo lapones —
Citrinmedžiai drėkina vasaros šedadulkes.
Žalsvi paukšteliai plėšia mano sapnus —
Bėgu su žvilginiu, su plačiu žvilginiu,
Kuriam pasaulis atkuriamas žavingas
Iš pradžių pagal žirdies metmenis.

GIORGIOS SEFERIS

ARGONAUTAI

Ir siela,
Kaa save pažintų,
Turi pati į sielą žvelgt —
svetimąjį ir priešą matom veidrodyje.

Kelotviai buvo geri jaunuoliai —
jie nevaistojo dėl darbo, dėl troškūlio, dėl šerkūnų,
jų pakastra buvo medžių bei bangų,
primančių vėją ir lietų,
primančių natę ir saulę,
neiktant kitiemo erovėj.
Jie buvo geri jaunikiškai —
išties dienas prakitviodami prie irkių
su nuleistom akim, ritmiškai kvėpuodami,
ir jų kraujas parausvino nuolankiai jų odą.
Kartais jie dainuodavo nuleistom akim,
kuomet praleidom apleistas salas laukiniams fygmėdžiams
vakary žvak, anapus lojančių žuvis iškyšūlio.

Klasikinė Graikija — Erechtojo šventyklos korintiškos stulpai

Kad save pažintų — jie sakė —
į sielą žvelgtina — jie sakė —
ir irklai sutrenkė jūros auksą saulėlydy.
Mes praleidom daug iškyšūlių, daug saulų,
jūrą, vedančią į kitą jūrą, žuvėdras ir ruominus.
Kartais nelaimingos moterys raudėjo,
verkdamos prarastų savo vaikų,
ir kiti žinrė Aleksandro Didžiojo įieškojo
bei garbės, paskendusios Azijos gilumose.
Mes įsitvirtinom krantuos, pilnuos naktikvopenių
bei paukščių čiulbėjimo, vandens, paliekancio
ant rankų didelio džiaugsmo atminimą.
Bet kelionės nesibaigė.
Jų sielos sutapo su irklais ir irkladilėm,
su graudingu užlaivio veidu,
su išrėžta vairo vaga,
su vandeniu, laužinėjančiu jų atvaizdą.
Kelotviai nuleistom akim mirė vienas po kito.
Jų irklai pažymį vietą, kur prie kranto jie miega.
Niekas jų neatmena. Teistvumas.

Iš graikų kalbos vertė Povilas Vaišvila

ma, darbo valandos duonai nepaskubino rašymo. Dabar laiko yra daugiau, tai ir dalinuosi tarp užbaigimo bei aptvarkymo tu darbu, kuriuos dirbau vadinamosios tylos metu ir tarp naujų, kurie šiuo metu ateina į galvą. Dėl buvimo laiko yra, bet jo galėtų būti ir daugiau, nes jis vis greičiau nubėga, negu darbai pasidaro.

dar. Žinoma, tarpais ir skaitau viltis, kad šis leidinys ryškiais pavergtųjų liudijimais atskleis priešpados kančias, parodant, kad ne per daugelį metų okupantai negalėjo nutildyti tikinčių lietuvių balsą.

Duodamas santrumpų žodynas. Kaip ir lietuviškame leidinyje, prieš kiekvieną kronikos numerį dedamas suglaustas turinio apibūdinimas.

Reikia tikrai pasidžiaugti kun. K. Kuzminsko vadovaujamos Kronikos leisti sąjungos ryžtu — paskleisti po pasaulį kruviname pavojuje kuriamus Kronikos lapus didžiosiomis žmonijos kalbomis. Panaudojant lietuviškoms laidos ruoštas seselės Mercedes iliustracijas, leidinys išėjo gana puošnus. Gale pridodamas vardų alfabetinis sąrašas ir turinys palengvins leidiniu pasinaudoti.

Gal būtų buvę geriau, kaip įprasta, ryškesnėj vietoj įdėti ir vertėjo vardą. Jis to nusipelnė. Dabar jo pavardė tik uoliai pajieškojus atrandama leidėjų padėkos žodyje. Vargu ar buvo prasminga įdėti ir Copyright rezervavimą, kas gali kai kuriuos kitataučius apstabdyti nuo platesnio Kronikų panaudojimo, nors veliau leidėjų įžangoje pažymima, kad paliekama laisvė naudoti šio leidinio informaciją spaudoje, radijo ir televizijos programose, tik visą ištaisai reprodukuodami, turi susisiekti su leidėjais.

Būtų svarbu, kad labiau pasitvirtintieji lietuviai, ypač atvykę iš Lotynų Amerikos kraštų, šį leidinį kaip dovaną siųstų ten gyvenantiems, ypač neužmirštant universitetų, miestų ir kitų bibliotekų. Šis leidinys vertas platesnio dėmesio.

Nauji leidiniai

● Zenta Tenisonaitė, VIENTISI VEJO VAIKAI. Eilėraščiai. Viršelis pieštas autorės. Rinkinys išleistas mecenatų Vinco Žemaičio ir Aleksandro Tenisono bei autorės lėšomis. Spaudė „Nidos“ spaustuve Londone, Anglijoje. Rinkinys 48 psl.

Geresnieji knygelės eilėraščiai yra „Meditacijų“ cikle. Kai kurie jų posmeliai prašoka daugelį kitų, mažai ką naujo atskleidžiančių ir temų ir poetinių įvaizdžių prasme. „Meditacijose“ tačiau yra ir tokių vietų, kurioms reikia pasigėrėti:

Raudonas saulės balsas
auga kietoje žemėje.
Gyvenimas (lyg uždrausta vasara)

stovi kaip tuščias namas
ir pasakoja tamsai:
Mirtis yra akimirksnio trūkdis.
Laiko raukšlė ant
Amžinybės vandens paviršiaus.
Amžina sėkla.

● MOTERIS, 1979 m. Nr. 4. Lietuvių moterų žurnalas. Lel-džia Kanados Lietuvių katalikų moterų draugija. Redaguoja Nora Kulpavičienė. Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada. Metinė prenumerata — 10 dol.

Spausdinami atsiminimai apie Adomą Galdiką; žvelgiama į lietuvių kalbos rašybos kelią; duodami Ados Karvelytės ir Zentos Tenisonaitės eilėraščių puslapiai. Margi, iliustruoti, moterims labai įdomūs ir praktiški skyriai: Moterų pasaulis, Madų ir grožio pasaulis, Sveikata, Seimininkų kampelis.

Žvilgsnis į dail. Povilo Kaupo kūrybinį palikimą

Šiuo metu M.K. Ciurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje, vykstanti pominė dailininko Povilo Kaupo tapybos darbų paroda yra labai šilta ir prasmingas dailininko prisiminimas, tikras jo pagerbimas. Paroda yra talpi maloni naujiena visiems mūsų dailės bičiuliams ir kūrybingas indėlis į šiuolaikinio gyvenimo. Visi šioje parodoje išstatyti darbai Povilo Kaupo yra sukurti jau įsivijus. Iš taip pat kūrybingo tėvynės laikotarpio tebėra parodoje tik viena 1933 metų akvarelė — Nidos vaizdas.

Dail. Povilas Kaupas, nors ir liose sąlygose gyvendamas, visą laiką rimtai ir su išjautimu kūrė, bet niekad nesirijo ruošti savo individualinės parodos mūsų visuomenei. Tad ir dailininko įdėtas pastangas ir sukurtus naujus darbus retai galėjome išvysti ir įvertinti jo kūrybinius išgyvenimus.

Tik retomis išimtimis vienu kitu savo kūriniu išjungdavo į bendrąsias mūsų dailininkų parodas, kurios įvairiomis progomis būdavo rengiamos Chicagoje. Povilas Kaupas nepakludavo nė artimų draugų bei dailininkų raginimams ryžtis visa plote prabilti nuosavą kūrybinio darbo šventę. Gal dėl to, kad jis niekad nesitenkindavo užplanuotais ir nutaptais savo darbais, nuolat prie jų grįždavo ir daug laiko skirdavo jų patysimui ir išbaigimui.

Tačiau Povilas Kaupas malonių savo charakterio savitumų gebėjo burti apie save daug artimų draugų bei dailininkų. Dailininkams ruošiant savo parodas, net be raginimo patalkindavo, geresnės kūrinių ekspozicijos siekiant.

Dail. Kaupas buvo impresionistinės tapybos polėkių kūrėjas. Nors jo drobėse gamtos vaizdai, natūrmortai ar figūrinių kompozicijų buvo gana realios, atpažįstamos. Jis savo nuojautą kūryboje įspėjo ypač gamtos grožio, estetikos, nuotaikos momentų bei spalvinės ekspresijos.

Jo visapusišnis kūrybinis subrandimas susiformavo dar Lietuvoje, o įsivijus laikotarpį, gyvendamas daugelį metų Vokietijoje bei JAV, plėtė savo kūrybinę išraišką, išvystė savitą, jam būdingą tapybos traktavimo techniką bei spalvinį sprendimą.

Povilas Kaupas (1886-1978)

Autoportretas (aliejus)

Iš dailininko pominės parodos M. K. Ciurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje.

būdingą tapybos traktavimo techniką bei spalvinį sprendimą.

Dail. Povilo Kaupo kūrinių drobės gana spalvingos. Jose dominuoja raudonos, gelsvos, oranžinės spalvos, bet netrūksta ir kitų šiltų tonų spalvingo spektro. Peizažų, natūrmortų ar abstraktų paveiksluose nėra pretenzių ir išsukiojančių dominuojančių nuotaikų. Visur jaučiamas nuosirdus paprastumas, realybė bei nuosaiki ramybė.

Povilas Kaupas apšiai paliko ir akvarelinių darbų. Ypač dar Vokietijoje gyvendamas, pasaulinio karo sūtaulyje sukūrė daug būdingų švabijos gamtos vaizdų, miesto bromų ir karo nuosabų namų griuvėsių fragmentų. Visi jie, nors ir mažo dydžio

vaizdai, yra patraukliai atlikti iki smulkiausių detalių, su išaiškintu spalviniu sprendimu.

Jo šioykščia kūrinių rinkinyje randame ir svajingų, abstraktinių darbų, vaizduojančių erdvės pasaulį, kaip "Mėnulio uolienos", "Olimpas", "Erdvės laivų stotis" ir kiti. Visos tos abstraktinės kompozicijos buvo jo vėliausieji ir paskutiniai kūrybos darbai.

Iš viso parodoje yra išstatyti aliejum ir akvarele tapyti 72 paveikslai. Visi jie vidutinio ir mažesnio formato. Paveikslai, reikiami, dailės mylėtojų bus lengvai įsigijami, nes kainos palyginti labai prieinamos. Paroda galerijoje dar atidara šiandien ir rytoj nuo 10 val. ryto iki 9 val. vak. Bronius Murinas

• CHRONICLE OF THE CATHOLIC CHURCH IN LITHUANIA, No. 35, Nov. 16, 1978. A Translation of the Complete Lithuanian Original "Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika" No. 35. Documenting the Struggle for Human Rights in Soviet — Occupied Lithuania Today. Translated by: Vita Matulaitis. Translation Editor: Rev. Casimir Pugevičius. Published by Lithuanian R. C. Priests' League of America, 351 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207.

Vienas po kito leidžiami anglų kalba "Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika" atskiri numeriai jau sudaro labai reikšmingą poziciją, informuojant dokumentine medžiaga visą pasaulį apie tai, kas prieš visas žmogaus teises ir prieš kultūringo pasaulio įpročius daroma šiandien okupuotoje Lietuvoje. Trumpi, bet tikslūs kiekvieno numerio įvadiniai komentarai, parengti kun. Kazimiero Pugevičiaus, skaitytojui taipgi labai praverčia.

• LAISKAI LIETUVIAMS, 1979 m. spalio mėn., Nr. 9. Religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Leidžia lietuviai jėzuitai. Redaguoja Juozas Vaišnys, S. J. Redakcijos ir administracijos adresas: 2345 W. 56th St., Chicago, IL 60636. Metinė prenumerata — 8 dol.

Popiežiaus lankymosi proga apie tai rašo pats redaktorius. Spausdinami D. Sadūnaitis ir V. Šlaito eilėraščiai. Apie keliones Dievo laukinėje gamtoje pasakoja A. Tamošaitis, S. J. Pradedamas spausdinti, matyt, ilgesnis Vinco Maciūno raštas "Vilniaus universiteto 400 metų sukaktį minint". Kun. A. Saulaitis, S. J. trumpais žvilgsniais grįžta į Jaunimo kongreso dienas. Dviejų pakopų lietuvių jaunimo veikla aptaria Viktoras Nakas. Apie Šeštąjį lituanistikos seminarą atsiliepia jo dalyviai. Recenzuojama K. Barėno knyga "Kilogramas cukraus". Numeris papuoštas Vandos Alekšienės tapybomis.

• POVILAS KAUPAS. Spaudai paruošė Bronius Murinas. Redakcinė komisija: Vytautas Kasniūnas, Aleksandras Marčiulionis, Juozas Mielulis, Bronius Murinas. Tapybų nuotraukos Vytauto Mažeikos ir Vlado Noreikos. Išleido dail. Povilo Kaupo pominės parodos rengimo komisija. 1979 m. Spausdino M. Morkūno spaustuvė Chicagoje. Knyga didelio formato, 72psl.

Tai prieš metus Chicagoje mirusiam dailininkui Povilui Kaupui pagerbti paminklinis leidinys. Jo išleidimas prasmingai yra sutapęs su šiuo metu M. K. Ciurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje, vykstan-

lai "Progressions" ir "Solar". Aikiu, išsamesnėje analizėje rastume ir daugiau pliusų ar minusų, bet, visa susumavus, galima sakyti, kad Elena Urbaitytė daug dirba, bando jai naujas medžiagas ir žingsnis po žingsnio vis stipriau atsistoja mūsų moteriškųjų meistrų gretose, kurių akaidius ir kвалитetas bando

Nauji leidiniai

Povilas Kaupas

čia dailininko darbų pominė paroda.

Leidinyje Povilo Kaupo biografinius bruožus pateikia Vytautas Kasniūnas. Techniška ir idėjinė prasme P. Kaupo kūrybą apibūdina Juozas Mielulis. Abiejų autorių tekstai pateikiami lietuvių, anglų ir vokiečių kalbomis. Prie tekstų priglauta dar keletas asmeniškųjų P. Kaupo fotografijų, o šiaip visa kita leidinyje užklota puslapių medžiaga. Vargu ar knyga galėtų pavadinti tikrą monografiniu leidiniu, nes puslapiuose rodomi tik šiuo pokariniu dešimtmėčiu P. Kaupo darbai, tapyti Vokietijoje ir Amerikoje. Iš nepriklausomybės laikotarpio, iš Kauno jaunystės metų, knygoje tebėra tik vienas, 48 puslapyje rodomas peizažas, pavadintas "Nida", akvarelė tapytas dar 1933 metais.

Šiaip redaktoriai ir leidėjai atliko labai prasmingą darbą, pagerbdami mirusį dailininką ir jo įsivijusią kūrybą, bent nuotraukomis sutelkdami ją parankiai gražaus leidinio puslapiuose.

• METMENYS, 1979 m., Nr. 38. Kūryba ir analizė. Redaguoja Vytautas Kavolis, Dickinson College, Carlisle, Pennsylvania. Leidžia AM and M Publications. Administruoja M. Paškevičienė, 3308 W. 62nd Pl., Chicago, IL 60629. Šio numerio kaina — 3 dol., keturių numerių prenumerata — 10 dol., Kanadoj ir kitur — 12 dol., garbės prenumerata — 15 dol. Spaudė M. Morkūno spaustuvė Chicagoje.

Naujas "Metmenų" numeris pradėdamas Liūnės Suteimos poetizą "Šimtmetės žiemos užrašai". Tema "Vilnius, kaip dvasinio

gyvenimo forma" įdomiai liečia Czesław Miłosz ir Tomas Venclova viešais laiškais vienas kitam. Tikriausiai ryšium su 25 metų sukaktimi nuo rašytojo Vinco Krėvės mirties žurnalo puslapiuose duodama apšiai medžiagos, liečiančios šį mūsų literatūros klasiką. Su dalykišku K. Ostrausko įvadėliu spausdinami keli fragmentai Vinco Krėvės atsiminimų, taipgi su Vinco Maciūno atitinkamu įvadu spausdinamos jo atrinktos ištraukos iš Krėvės laišku, savo gyvenimo sauleidėje rašytų: M. Biržiskai, Vytautui Mykolasčiui, V. Sruogienei, A. Sennui, P. Skardžiui, J. Aisčiui, P. Orintantei, A. Vaičiūnui, A. Kairiui, A. Garmui, Č. Grincevičiui, J. Prunskiui. Vincas Trumpa savo intriguojančios krėvinės temos antraštę rašo su klausku: "Vinco Krėvės posūkis į kairę?". Spalvingus atsiminimų pluoštus pateikia Alfonsas Nyka-Niliūnas "Krėvė: keli dienoraščių puslapiai". Grožinės literatūros duoklę dar papildo trys nauji Aldonos Veščiuonaitės eilėraščiai ir Jurgio Janavičiaus fragmentai iš "Dienos New York, 1978". Labiau politinę sritį užgriebia Algimanto Gurecko straipsnis "Tautų apsisprendimas ir Rytų Europos taikos pagrindai". Alina Staknienė recenzuoja Kosto Ostrausko knygą "Čičinskas", sudarytą iš trijų draminių gabalų: "Čičinsko", "Salkalvio" ir "Lozorius".

Dailės puslapių šį sykį skirti Aleksandro Kašubienės, V. Verbalaičio ir Audronės Simokaitės Sanders darbams.

• AKIRACIAL, 1979 m. spalio mėn., Nr. 8. Atviro žodžio mėnraštis. Leidžia Viewpoint Press, Inc., 6821 S. Maplewood Ave., Chicago, IL 60629. Redaguoja Redakcinė komisija. Metinė prenumerata — 10 dol.

• LAIVAS, 1979 m. rugpjūčio mėn., Nr. 5. Religinio ir tautinio gyvenimo mėnesinis žurnalas. Leidžia Marjona vienuoliai. Redaguoja kun. J. Vaškas, MTC. Redakcijos ir administracijos adresas: 4545 W. 63rd St., Chicago, IL 60620. Metinė prenumerata — JAV ir Kanadoje 4 dol., kitur — 5 dol.

• SALTINIS, 1979 m., Nr. 4. Tikybinės ir tautinės minties žurnalas. Iš-eina kas antras mėnuo. Leidžia Marjona ir Sv. Kazimiero sąjunga. Redaguoja kun. S. Matulis, MJC. Redakcijos ir administracijos adresas: 16 Hound Rd., West Briford, Nottingham NG2 6AH, England. Metinė prenumerata — 4 dol. (2 sv.).

• SALTINIS, 1979 m., Nr. 5.

• MOSŲ VYTIS, 1979 m., Nr. 1. Skautiškos minties jaunimo ir vadovų žurnalas. Leidžia LSS Tarybos Pirmoji skydas, Red. fil. A. Saulaitis, 6J, 2345 W. 58th St., Chicago, IL 60629. Administruoja A. Kleinaitis, 11044 W. 84 Place, Willow Springs, IL 60480. Prenumerata JAV ir Kanadoje — 6 dol., kitur — 3 dol.

• SKAUTŲ AIDAS, 1979 m. rugpjūčio mėn. Lietuvių skautų mėnesinis žurnalas. Leidžia LSS Tarybos Pirmoji skydas, Red. fil. A. Saulaitis, 6J, 2345 W. 58th St., Chicago, IL 60629. Administruoja M. Jonikienė, 6326 S. Washenaw Ave., Chicago, IL 60629. Metinė prenumerata — 5 dol.

• SKAUTŲ AIDAS, 1979 m. spalio mėn.

• VYTIS, 1979 m. rugpjūčio — rugpjūčio mėn., Nr. 7. Lietuvos Vytis mėnesinis žurnalas. Redaguoja Loreta Stukas, 1467 Force Drive, Mountside, N. J. 07022. Administracijos adresas: Vytis, 2534 W. 45 St., Chicago, IL 60632. Metinė prenumerata — 3 dol.

• VYTIS, 1979 m. spalio mėn., Nr. 8.

• VYTIS, 1979 m. lapkričio mėn., Nr. 9.

• EGLUTĖ, 1979 m. rugpjūčio mėn. Lietuviškas laikraštėlis vaikams Ištijoje. Redaguoja ses. O. Mikalaitė. Leidžia Nekaitai Pradėtosios Marijos seserys. Administruoja D. Sadūnaitis. Redakcijos ir administracijos adresas: Eglutė — Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn. 06260. Metinė prenumerata — 7 dol.

• EGLUTĖ, 1979 m. spalio mėn.

• MOSŲ ŽINIOS, 1979 m. spalio mėn. 28 d., Nr. 16. Lietuvių jėzuitų ir Jaunimo centro Chicagoje biuletenis. Redaguoja Antanas Saulaitis, SJ. Redakcijos ir administracijos adresas: 2345 W. 58th St., Chicago, IL 60629. Metinė prenumerata paštu bent 5 dol. Atskiras egz. 25 centai.

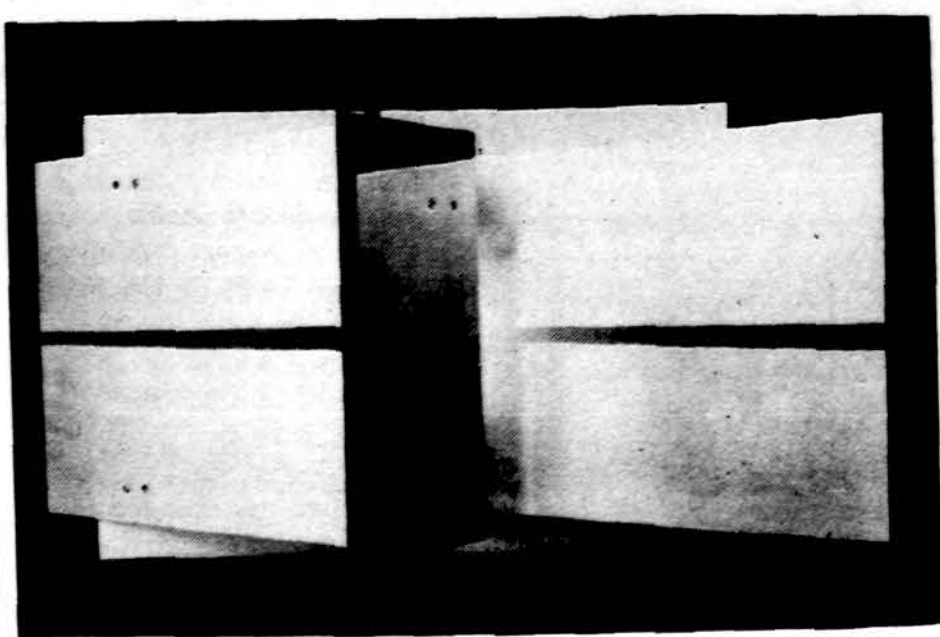
• TECHNIKOS ŽODIS, 1979 m., Nr. 2. Leidžia Amerikos Lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos Chicago skyriaus spaudos sekcija. Redaguoja V. Jautokas, 5839 So. Whipple St., Chicago, IL 60629. Administruoja Antanas Brackžūnas, 780 W. 127 St., Palos Park, IL 60464. Žurnalas išeina kas trys mėnesiai. Metinė prenumerata — 6 dol., studentams — 2 dol.

• TECHNIKOS ŽODIS, 1979 m., Nr. 3.

Elenos Urbaitytės paroda New Yorke

Elena Urbaitytė su antrąja paroda Phoenix galerijoje, New Yorke, sudomino mūsų publiką staigiu pasikeitimu medžiagoje. Jeigu pirmoje savo parodoje (toje pačioje galerijoje) 1978 metais Elena Urbaitytė rodė tik dažus ir drobės, tai šioje suka-bino ir sustatė daugiausia metalą, papuoštą šviesomis, kai kur perrėždama ir ruoželiu dažų: optiniai suklaidinti akį šviesiniuose efektuose. Vienas parodos lankytojas, visai geras mano pažįstamas — sakytume — visai "ant ausies" man pasakė, kad Elena keičiasi, įsėko. Gal ir gerai, kad įsėko.

Ką norėjo tas mano geras pažįstamas tuo pasakyti — nepaklausiau. Taip ir išsiskyrėme. Bet valandėlė vėliau man pačiam iškilo klausimas: ar medžiagos pakaitimas yra įsėkojimas. Tuo labiau, jeigu pakaitimas yra grynai fiziškas: vietoje drobės ir dažų panaudota metalas ir šviesos. Šiuo atveju — metalas vietoje drobės, šviesa — vietoje dažų: tuo labiau — kur tokia šviesa spalvota. Tai lyg būtų ir viskas iš to keltimosi ir įsėkojimo. Savo dvasia Elena Urbaitytė man ir toliau pasilieka ta pati "atštrikampė kubistė": pakrai-

Elena Urbaitytė

Šviesinė aliuminio konstrukcija (18" X 26")

Iš parodos Phoenix galerijoje, New Yorke

pa, kuri be didesnės audros bandė (New Yorke ir kitur) išsivystyti. Prie to dar bandytas primesti žodis "konstrukcija", "konstruktyvizmas", greitai perme-tęs tą pakraipą į grynai dekoratyvinius pano.

Elenos posūkis į metalą, šiuo atveju nominaliai į aliuminį, žiūrovui bus naujesnis, negu jos ankstesnės aliejaus ar akrilikos drobės; be abejoj — naujesnis ir pačiai dailininkei. Nors — nei išradimas, nei atradimas. Tiek tik malonu, kad tai naujoj medžiag-

goj angažavimasis. Ta prasme aš dailininkę sveikinu ir linkiu sėkmės. Manėčiau, kad jos kelyje šitai galėtų būti net pliusas. Deja: tų metalinių konstrukcijų šviesos ne visos mane įtikino: kai kurios, kaip gabalas, pavadin-tas "Emission", savo šaltai balta šviesa taip skaudžiai svilino akis, kad visai nebuvo įmano-ma žiūrėti į patį gabalą. Laimin-giausia liuminacija, jeigu kalbėti apie apšvietimą kaip spalvą jos sąjungoje su plokšte ar forma, mano manymu, turėjo gaba-

lenktyniauti su mūsų vyriškaisiais meistras.

Kadangi tokioje medžiagoje yra pirmoji Elenos Urbaitytės paroda, su įdomumu laukime jos kitų parodų; tuo labiau, kad ją jau pažinome kaip subrendusią tapytoją ankstesniuose pasirodymuose.

K. Zoromskis

Elena Urbaitytė

Užmojis (kolasas, 16" X 14")

Iš parodos Phoenix galerijoje, New Yorke